

180

USTAWA

z dnia 6 kwietnia 1990 r.

o Urzędzie Ochrony Państwa.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Tworzy się Urząd Ochrony Państwa, którego celem działania jest ochrona bezpieczeństwa Państwa i jego porządku konstytucyjnego.

2. Do zadań Urzędu Ochrony Państwa należy:

- 1) rozpoznawanie i przeciwdziałanie zagrożeniom godzącym w bezpieczeństwo, obronność, niezależność i całość państwa,
- 2) zapobieganie i wykrywanie przestępstw szpiegostwa i terroryzmu, a także innych poważnych przestępstw przeciwko państwu, oraz ściganie ich sprawców,
- 3) rozpoznawanie i przeciwdziałanie naruszeniom tajemnicy państwowej,
- 4) przygotowywanie dla najwyższych organów władzy i administracji państwowej informacji i analiz istotnych dla bezpieczeństwa państwa.

Art. 2. 1. Zadania przewidziane dla Urzędu Ochrony Państwa wykonują także służby wywiadu i kontrwywiadu podległe Ministrowi Obrony Narodowej na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

2. Przy zapobieganiu i zwalczaniu zbrodni szpiegostwa oraz innych przestępstw godzących w potencjał obrony państwa Urząd Ochrony Państwa współdziała ze służbami, o których mowa w ust. 1.

Art. 3. Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych określa szczegółowo strukturę i zadania Urzędu Ochrony Państwa.

Rozdział 2

Organizacja Urzędu Ochrony Państwa

Art. 4. 1. Centralnym organem administracji państwowej właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa państwa jest Szef Urzędu Ochrony Państwa, podległy Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

2. Szefa Urzędu Ochrony Państwa powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Politycznego Komitetu Doradczego przy Ministrze Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek Szefa Urzędu Ochrony Państwa może tworzyć, po zasięgnięciu opinii Politycznego Komitetu Doradczego, delegatury Urzędu Ochrony Państwa, określając ich zakres działania i właściwość terytorialną. W tym samym trybie może je rozwiązywać.

Rozdział 3

Zakres uprawnień Urzędu Ochrony Państwa

Art. 6. 1. W granicach swych zadań Urząd Ochrony Państwa, w celu rozpoznania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, wykonuje czynności operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze.

2. Urząd Ochrony Państwa wykonuje również czynności na polecenie sądu lub prokuratora w zakresie określonym w Kodeksie postępowania karnego.

3. Funkcjonariusze Urzędu Ochrony Państwa, zwani dalej „funkcjonariuszami”, wykonują czynności tylko w zakresie właściwości tego urzędu i w tym zakresie przysługują im uprawnienia procesowe policjantów, wynikające z przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Art. 7. 1. Funkcjonariusze, wykonując czynności, o których mowa w art. 6, mają prawo:

- 1) legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości,
- 2) zatrzymywania osób w trybie i w wypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego,
- 3) przeszukania osób i pomieszczeń w trybie i wypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustawach,
- 4) dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunku w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary,
- 5) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, zwracania się o taką pomoc do jednostek gospodarczych i organizacji społecznych, jak również zwracania się w nagłych wypadkach do każdego obywatela o udzielenie doraźnej pomocy.

2. Zatrzymanie osoby może być zastosowane tylko wówczas, gdy inne środki okazały się bezcelowe lub nieskuteczne.

3. Osobę zatrzymaną należy niezwłocznie poddać — w razie uzasadnionej potrzeby — badaniu lekarskiemu lub udzielić jej pierwszej pomocy medycznej.

4. Czynności wymienione w ust. 1 powinny być wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostają podjęte.

5. Na sposób prowadzenia czynności, o których mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie do miejscowo właściwego prokuratora.

6. Szczegółowy tryb działań, o których mowa w ust 1 pkt 1, 2, 4 i 5, określa w drodze rozporządzenia Rada Ministrów.

Art. 8. 1. W razie niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa poleceniom funkcjonariuszy, mogą oni stosować fizyczne, techniczne i chemiczne środki przymusu bezpośredniego, służące do obezwładnienia bądź konwojowania osób oraz do zatrzymywania pojazdów.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 mogą być stosowane jedynie środki przymusu bezpośredniego odpowiadające potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji i niezbędne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym poleceniom.

3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe wypadki oraz warunki i sposoby użycia środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w ust. 1.

Art. 9. 1. Jeżeli środki przymusu bezpośredniego wymienione w art. 8 ust. 1 są niewystarczające, funkcjonariusze mają prawo użycia broni palnej:

- 1) w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie własne lub innej osoby,
- 2) w celu odparcia niebezpiecznego zamachu na siedziby najwyższych organów władzy i administracji państwowej, a także na obiekty ważne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, dla gospodarki lub kultury narodowej oraz na przedstawicielstwa dyplomatyczne i urzędy konsularne państw obcych,
- 3) przeciwko osobie, która wezwana do natychmiastowego porzucenia broni lub niebezpiecznego narzędzia nie zastosuje się do tego wezwania i jej zachowanie wskazuje na bezpośredni zamiar użycia wobec człowieka broni lub innego niebezpiecznego narzędzia,
- 4) przeciwko osobie, która usiłuje przemocą odebrać broń uprawnionemu do jej posiadania,
- 5) w celu odparcia bezpośredniego zamachu na konwój ochraniający osoby, pieniądze, tajne dokumenty lub przedmioty wartościowe,
- 6) w pościgu za osobą, wobec której użycie broni było dopuszczalne w sytuacjach określonych w pkt 1—5,
- 7) w pościgu za osobą podejrzaną o popełnienie szczególnie niebezpiecznego przestępstwa,
- 8) w celu udaremnienia ucieczki skazanego, tymczasowo aresztowanego bądź zatrzymanego szczególnie niebezpiecznego przestępcy.

2. Użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni, i nie może zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia innych osób.

3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo warunki i sposób postępowania przy użyciu broni palnej.

Art. 10. 1. Przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, w zakresie nie objętym przepisami Kodeksu postępowania karnego, podejmowanych przez Urząd Ochrony Państwa w celu zapobieżenia bądź wykrycia zbrodni godzących w porządek konstytucyjny, bezpieczeństwo, obronność państwa, a także zbrodni ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych, Minister Spraw Wewnętrznych po uzyskaniu zgody Prokuratora Generalnego może zarządzić na czas określony kontrolę korespondencji, a także stosowanie środków technicznych, umożliwiających w sposób tajny uzyskiwanie informacji oraz utrwalanie śladów i dowodów.

2. Rada Ministrów określa szczegółowe zasady przeprowadzania czynności i rodzaje środków technicznych, o których mowa w ust. 1.

Art. 11. 1. W zakresie swojej właściwości Urząd Ochrony Państwa, z zachowaniem ograniczeń wynikających z art. 10 ust. 1, może uzyskiwać informacje, w tym także tajnie i poufnie, gromadzić je, sprawdzać i przetwarzać.

2. Jeśli uzyskane informacje, w tym także te, o których mowa w ust. 1, mogą mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa państwa, Szef Urzędu Ochrony Państwa ma obowiązek niezwłocznego przekazania ich do wiadomości Prezesa Rady Ministrów i Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 12. 1. Zabronione jest udzielanie informacji o obywatelu, uzyskanych w czasie wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, do wiadomości osób lub instytucji innych niż sąd i prokurator, a także wykorzystywanie ich przeciw obywatelowi w celu innym niż ściganie karne.

2. Zakaz określony w ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli ustawa nakłada obowiązek udzielenia takich informacji określönemu organowi, a także w przypadkach, gdy zatajenie takiej informacji prowadziłoby do zagrożenia życia lub zdrowia innych osób.

Art. 13. 1. Urząd Ochrony Państwa przy wykonywaniu swych zadań może korzystać z pomocy obywateli nie będących jego funkcjonariuszami.

2. Za udzielenie pomocy, o której mowa w ust. 1, obywatelom nie będącym funkcjonariuszami może być przyznane wynagrodzenie wypłacane z funduszu operacyjnego.

3. Minister Spraw Wewnętrznych określa zasady tworzenia i gospodarowania funduszem operacyjnym.

4. Jeżeli w czasie korzystania lub w związku z korzystaniem przez Urząd Ochrony Państwa z pomocy osób, o których mowa w ust. 1, osoby te utraciły życie lub poniosły uszczerbek na zdrowiu lub mieniu, przysługuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 14. Na żądanie wojewody właściwe delegatury Urzędu Ochrony Państwa składają sprawozdania i informacje o stanie bezpieczeństwa państwa w zakresie dotyczącym województwa.

Rozdział 4

Służba funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa

Art. 15. Służbę w Urzędzie Ochrony Państwa może pełnić obywatel polski, który wykazuje nieskazitelną postawę moralną i patriotyczną, korzystający z pełni praw publicznych, posiadający co najmniej średnie wykształcenie i określone kwalifikacje zawodowe oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych, podległych szczególnej dyscyplinie służbowej, której gotów jest się podporządkować.

Art. 16. 1. Zdolność fizyczną i psychiczną do służby ustalają komisje lekarskie podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

2. Minister Spraw Wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, określa zasady oceny zdolności fizycznej i psychicznej do służby, a także tryb orzekania o tej zdolności oraz właściwość i tryb postępowania komisji lekarskich w tych sprawach.

Art. 17. 1. Przed podjęciem służby funkcjonariusz składa ślubowanie według następującej roty:

„Ja, Obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków funkcjonariusza Urzędu Ochrony Państwa, ślubuję: służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia. Wykonując powierzone mi zadania, ślubuję pilnie przestrzegać prawa, dochować wierności konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegać dyscypliny służbowej oraz wykonywać rozkazy i polecenia przełożonych. Ślubuję strzec tajemnicy państwowej i służbowej, a także honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej.”

2. Ceremoniał składania ślubowania określa Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 18. 1. Stosunek do służby funkcjonariusza powstaje w drodze mianowania na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby.

2. Początek służby liczy się od dnia określonego w rozkazie o mianowaniu funkcjonariusza.

3. Mianowanie może nastąpić po odbyciu zasadniczej służby wojskowej albo po przeniesieniu do rezerwy.

4. Warunku określonego w ust. 3 nie stosuje się do kobiet, a także do osób rozpoczynających naukę lub przeszkolenie zawodowe w szkołach resortu spraw wewnętrznych.

5. Minister Spraw Wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, określa rodzaje i wzory legitymacji służbowych i znaków identyfikacyjnych.

Art. 19. 1. Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby w Urzędzie Ochrony Państwa mianuje się funkcjonariuszem w służbie przygotowawczej, na okres 3 lat.

2. Po upływie służby przygotowawczej funkcjonariusz zostaje mianowany na stałe.

3. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami funkcjonariusza Szef Urzędu Ochrony Państwa może skrócić okres jego służby przygotowawczej albo zwolnić funkcjonariusza od odbywania tej służby.

4. W razie przerwy w wykonywaniu przez funkcjonariusza obowiązków służbowych, trwającej dłużej niż 3 miesiące, Szef Urzędu Ochrony Państwa może przedłużyć okres jego służby przygotowawczej.

Art. 20. Do mianowania funkcjonariuszy na stanowiska służbowe, przenoszenia oraz zwalniania z tych stanowisk właściwy jest Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 21. 1. Czas pełnienia służby funkcjonariusza jest określony wymiarem jego obowiązków, z uwzględnieniem prawa do wypoczynku.

2. Rozkład czasu służby określa Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 22. Szef Urzędu Ochrony Państwa określa warunki w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz na określonym stanowisku służbowym.

Art. 23. 1. Funkcjonariusz podlega okresowemu opiniowaniu służbowemu.

2. Funkcjonariusza zapoznaje się z opinią służbową w ciągu 14 dni od jej sporządzenia; może on w terminie 14 dni od zapoznania się z opinią wnieść odwołanie do wyższego przełożonego.

3. Zasady okresowego opiniowania funkcjonariuszy i tryb wnoszenia oraz rozpatrywania odwołań od opinii służbowych określa Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 24. 1. Funkcjonariusz może być przeniesiony do pełnienia służby albo delegowany do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości z urzędu lub na własną prośbę.

2. Do przenoszenia lub delegowania funkcjonariusza właściwy jest Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 25. 1. Funkcjonariuszowi można powierzyć pełnienie obowiązków służbowych na innym stanowisku. W takim przypadku uposażenie funkcjonariusza nie może być obniżone.

2. Funkcjonariusza można oddelegować do wykonywania pracy poza resortem spraw wewnętrznych. Warunki i tryb oddelegowania, przyznawania uposażenia oraz innych świadczeń, przysługujących funkcjonariuszowi w czasie oddelegowania, określa Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 26. 1. Funkcjonariusza przenosi się na niższe stanowisko służbowe w razie wymierzenia kary dyscyplinarnej wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe.

2. Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe w przypadkach:

- 1) orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do pełnienia służby na zajmowanym stanowisku, jeżeli nie ma możliwości mianowania go na stanowisko równorzędne.

- 2) nieprzydatności na zajmowanym stanowisku, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej,
- 3) niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonego w okresie służby stałej w dwóch kolejnych opiniach służbowych, między którymi upłynęło co najmniej 6 miesięcy,
- 4) likwidacji zajmowanego stanowiska, jeżeli nie ma możliwości mianowania funkcjonariusza na równorzędne stanowisko.

3. Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe również na jego prośbę.

4. Funkcjonariusz, który nie wyraził zgody na przeniesienie na niższe stanowisko z przyczyn określonych w ust. 2, może być zwolniony ze służby.

Art. 27. 1. Funkcjonariusza zawiesza się w czynnościach służbowych w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo umyślne z oskarżenia publicznego — na czas nie dłuższy niż 3 miesiące.

2. Funkcjonariusza można zawiesić w czynnościach służbowych w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo nieumyślne ścigane z oskarżenia publicznego oraz postępowania dyscyplinarnego, jeśli jest to celowe z uwagi na dobro postępowania lub dobro służby — na czas nie dłuższy niż 3 miesiące.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia w czynnościach służbowych można przedłużyć do 12 miesięcy.

4. Szef Urzędu Ochrony Państwa określa tryb zawieszania funkcjonariuszy w czynnościach służbowych przez przełożonych.

Art. 28. Funkcjonariusz może być skierowany z urzędu lub na jego prośbę do komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych w celu określenia stanu zdrowia oraz ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do służby, jak również związku poszczególnych schorzeń ze służbą.

Art. 29. 1. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w przypadkach:

- 1) orzeczenia trwałej niezdolności do służby przez komisję lekarską,
- 2) nieprzydatności do służby, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej,
- 3) wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby,
- 4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego.

2. Funkcjonariusza można zwolnić ze służby w przypadkach:

- 1) niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie odbywania służby stałej, stwierdzonego w 2 kolejnych opiniach, między którymi upłynęło co najmniej 6 miesięcy,
- 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo inne niż określone w ust. 1 pkt 4,
- 3) powołania do innej służby państwowej, a także objęcia funkcji z wyboru w organach samorządu terytorialnego lub stowarzyszeniach,

- 4) nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej,
- 5) gdy wymaga tego ważny interes służby.

3. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w terminie do 6 miesięcy od chwili zgłoszenia przez niego pisemnego żądania takiego zwolnienia.

Art. 30. W razie uchylecia prawomocnego wyroku skazującego lub prawomocnego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego i wydania wyroku uniewinniającego lub orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego albo w razie uchylecia kary dyscyplinarnej wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe lub kary wydalenia ze służby — ulegają uchyleciu skutki, jakie wyniknęły dla funkcjonariusza w związku z przeniesieniem na niższe stanowisko lub obniżeniem stopnia. O uchyleniu innych skutków decyduje Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 31. 1. Zwolnienie funkcjonariusza ze służby na podstawie art. 26 ust. 4 oraz art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2 pkt 1 i 4 nie może nastąpić przed upływem 12 miesięcy od dnia zaprzestania służby z powodu choroby, chyba że funkcjonariusz prosi o zwolnienie.

2. Zwolnienie funkcjonariusza ze służby na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 3 i 4 i ust. 2 pkt 2 nie może nastąpić przed upływem 3 miesięcy od dnia zaprzestania służby z powodu choroby, chyba że funkcjonariusz prosi o zwolnienie.

Art. 32. 1. Funkcjonariusza-kobiety nie można w okresie ciąży i w czasie urlopu macierzyńskiego zwolnić ze służby, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 29 ust. 1 pkt 3 i 4 oraz ust. 2 pkt 2, 3 i 5.

2. W razie zwolnienia funkcjonariusza-kobiety ze służby na podstawie art. 29 ust. 2 pkt 5, przysługuje jej uposażenie do końca urlopu macierzyńskiego.

Art. 33. Funkcjonariuszy zwalnia ze służby Szef Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 34. 1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby otrzymuje niezwłocznie świadectwo służby oraz na swój wniosek opinię o służbie.

2. Funkcjonariusz może żądać sprostowania świadectwa służby oraz odwołać się do wyższego przełożonego od opinii o służbie w terminie 7 dni od dnia otrzymania opinii.

3. Szczegółowe dane, które należy podać w świadectwie służby oraz w opinii o służbie, a także tryb wydawania i prostowania świadectw służby oraz odwoływania się od opinii o służbie, określa Minister Spraw Wewnętrznych w przepisach wydanych na podstawie art. 68.

Rozdział 5

Korpusy i stopnie funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa

Art. 35. W Urzędzie Ochrony Państwa obowiązują korpusy i stopnie identyczne z korpusami i stopniami wojskowymi.

Art. 36. 1. Na stopień szeregowego mianuje się funkcjonariusza z dniem mianowania na stanowisko służbowe.

2. Na stopnie szeregowych oraz na stopnie podoficerskie mianują przełożeni posiadający uprawnienia w sprawach osobowych funkcjonariuszy.

3. Na stopnie chorążych mianuje Minister Spraw Wewnętrznych lub upoważniony przez niego przełożony.

4. Na pierwszy stopień oficerski oraz na stopień generała mianuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych. Na pozostałe stopnie oficerskie mianuje Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 37. 1. Mianowanie na stopień podoficerski lub na stopień chorążego jest uzależnione od pozytywnej opinii służbowej i zajmowanego stanowiska służbowego, a ponadto na stopień:

- 1) młodszego podoficera — od ukończenia szkoły podoficerskiej albo zdania egzaminu na podoficera,
- 2) starszego podoficera — od posiadania średniego wykształcenia i ukończenia szkoły podoficerskiej albo zdania egzaminu na podoficera,
- 3) chorążego — od posiadania średniego wykształcenia i ukończenia szkoły chorążych albo zdania egzaminu na chorążego.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można mianować na pierwszy stopień podoficerski lub na stopień chorążego funkcjonariusza, mimo niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, 2 lub 3.

Art. 38. 1. Warunkiem mianowania na pierwszy stopień oficerski jest pozytywna opinia służbowa, zajmowanie określonego stanowiska oraz ukończenie wyższej szkoły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych albo ukończenie innej szkoły wyższej i studium oficerskiego szkoły wyższej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych lub zdanie egzaminu na oficera.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można mianować na pierwszy stopień oficerski funkcjonariusza, który nie spełnia warunku ukończenia szkoły lub zdania egzaminu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 39. Mianowanie na kolejny wyższy stopień następuje stosownie do zajmowanego stanowiska służbowego, posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz w zależności od opinii służbowej. Nadanie tego stopnia nie może jednak nastąpić wcześniej niż po przesłużeniu w stopniu:

kaprała	— roku,
starszego kaprała	— roku,
plutonowego	— 2 lat,
sierżanta	— 2 lat,
starszego sierżanta	— 3 lat,
sierżanta sztabowego	— 3 lat,
młodszego chorążego	— 3 lat,
chorążego	— 4 lat,
starszego chorążego	— 5 lat,
chorążego sztabowego	— 5 lat,
podporucznika	— 3 lat,
porucznika	— 4 lat,
kapitana	— 5 lat,
majora	— 4 lat,
podpułkownika	— 4 lat.

Art. 40. 1. W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie funkcjonariusza posiadającego pozytywną opinię służbową oraz szczególne kwalifikacje zawodowe lub umiejętności do pełnienia służby na odpowiednim stanowisku służbowym można mianować na wyższy stopień mimo niespełnienia innych warunków wymaganych do mianowania na ten stopień albo przed upływem ustalonych okresów.

2. Funkcjonariusza zwolnionego ze służby można mianować na kolejny wyższy stopień za szczególne zasługi w umacnianiu bezpieczeństwa państwa.

Art. 41. 1. Stopnie podoficerów, chorążych, oficerów i generałów są dożywotnie.

2. Funkcjonariusze zwolnieni ze służby mogą używać posiadanych stopni, o których mowa w art. 35, z dodaniem określenia:

- 1) „rezerwy”, jeżeli funkcjonariusz podlega obowiązkowi służby wojskowej i został uznany za zdolnego do tej służby,
- 2) „w stanie spoczynku”, jeżeli funkcjonariusz nie podlega obowiązkowi służby wojskowej.

3. Utrata stopnia wymienionego w art. 35 następuje w razie:

- 1) utraty obywatelstwa polskiego lub
- 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych albo
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione z niskich pobudek.

Art. 42. O pozbawieniu lub obniżeniu stopnia orzeka przełożony właściwy do mianowania na ten stopień. O pozbawieniu stopnia podporucznika orzeka Minister Spraw Wewnętrznych, a o pozbawieniu stopnia generała decyduje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 43. 1. Funkcjonariuszowi przywraca się stopień w razie uchylecia:

- 1) prawomocnego skazania na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub
- 2) prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione z niskich pobudek albo
- 3) decyzji, na której podstawie nastąpiło pozbawienie stopnia, albo
- 4) kary dyscyplinarnej obniżenia stopnia.

2. O przywróceniu stopnia orzeka przełożony właściwy do mianowania na stopień; o przywróceniu stopnia podporucznika orzeka Minister Spraw Wewnętrznych; stopień generała przywraca Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 44. 1. Osobę przyjmowaną do służby i posiadającą stopień wojskowy mianuje się na stopień obowiązujący w Urzędzie Ochrony Państwa, równorzędny z posiadającym stopniem wojskowym.

2. Przy przyjmowaniu do służby osoby posiadającej stopień wojskowy podporucznika na odpowiedni pierwszy stopień oficerski mianuje Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 45. Minister Spraw Wewnętrznych ustala szczegółowe zasady i tryb mianowania funkcjonariuszy na stopnie.

Rozdział 6

Obowiązki i prawa funkcjonariusza Urzędu Ochrony Państwa

Art. 46. 1. Funkcjonariusz jest obowiązany dochować obowiązków wynikających z roty złożonego ślubowania.

2. Funkcjonariusz obowiązany jest odmówić wykonania rozkazu lub polecenia przełożonego, a także polecenia prokuratora lub organu administracji państwowej, jeśli wykonanie rozkazu lub polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa.

3. O odmowie wykonania rozkazu lub polecenia, o którym mowa w ust. 2, funkcjonariusz powinien zameldować Szefowi Urzędu Ochrony Państwa z pominięciem drogi służbowej.

Art. 47. 1. Przełożony funkcjonariusza nie będącego w stanie wykonać w wyznaczonym terminie lub zakresie polecenia sądu lub prokuratora, o którym mowa w art. 6 ust. 2, jest obowiązany wystąpić z wnioskiem o przedłużenie terminu, zmianę lub uchylenie polecenia.

2. W wypadku nie usprawiedliwionego niewykonania polecenia w wyznaczonym terminie lub zakresie, na żądanie sądu lub prokuratora przełożony funkcjonariusza wszczyna przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne. O wyniku tego postępowania zawiadamia się odpowiednio sąd lub prokuratora.

Art. 48. 1. W przypadkach określonych w art. 6 ust. 2 i art. 7 ust. 1 pkt 2 i 3 funkcjonariusz obowiązany jest okazać legitymację służbową w taki sposób, aby zainteresowany miał możliwość odczytać i zanotować numer i organ, który wydał legitymację, oraz nazwisko funkcjonariusza.

2. Przy wykonywaniu czynności administracyjno-porządkowych nie umundurowany funkcjonariusz obowiązany jest, na żądanie obywatela, okazać legitymację służbową lub znak identyfikacyjny w sposób określony w ust. 1.

Art. 49. Funkcjonariusz nie może bez zezwolenia przełożonego podejmować zajęcia zarobkowego poza służbą.

Art. 50. 1. Funkcjonariusz nie może być członkiem partii politycznych.

2. Z chwilą przyjęcia funkcjonariusza do służby ustaje jego dotychczasowe członkostwo w partii politycznej.

3. Funkcjonariusz jest obowiązany poinformować przełożonego o przynależności do stowarzyszeń krajowych, działających poza służbą.

4. Przynależność do organizacji lub stowarzyszeń zagranicznych albo międzynarodowych wymaga zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych lub upoważnionego przez niego przełożonego.

Art. 51. 1. Funkcjonariusz obowiązany jest uzyskać dla siebie, współmałżonka oraz dzieci pozostających na jego utrzymaniu zezwolenie Szefa Urzędu Ochrony Państwa lub upoważnionego przez niego przełożonego na wyjazd i pobyt za granicą.

2. Szef Urzędu Ochrony Państwa może określić przypadki, w których zezwolenie, o jakim mowa w ust. 1, nie jest wymagane.

Art. 52. 1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 3 i 4, ust. 2 pkt 2 i ust. 3 przed upływem 10 lat od ukończenia nauki w wyższych szkołach podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych lub nauki w innych szkołach wyższych, której koszty zostały pokryte ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — jest obowiązany zwrócić kwotę stanowiącą równowartość kosztów żywienia i umundurowania otrzymanych w czasie nauki.

2. Minister Spraw Wewnętrznych określa koszty, o których mowa w ust. 1, zasady ich zwracania oraz przypadki zwolnienia z obowiązku zwrotu tych kosztów.

Art. 53. Funkcjonariusz w związku z pełnieniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony przewidzianej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych.

Art. 54. Funkcjonariusze nie mogą zrzeszać się w związku zawodowym.

Art. 55. Funkcjonariusz, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych w odrębnej ustawie. W razie śmierci funkcjonariusza w związku ze służbą, odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny.

Art. 56. 1. Funkcjonariusz po 15 latach służby nabywa prawo do emerytury policyjnej.

2. Funkcjonariusz, który stał się inwalidą, jest uprawniony do policyjnej renty inwalidzkiej.

3. Członkowie rodzin po zmarłych funkcjonariuszach Urzędu Ochrony Państwa są uprawnieni do renty rodzinnej.

4. Zasady przyznawania świadczeń określonych w ust. 1—3 normują przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin.

Art. 57. 1. Funkcjonariusz otrzymuje bezpłatne umundurowanie.

2. Wysokość i warunki przyznawania równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie określa Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 58. Funkcjonariusze otrzymują wyposażenie specjalne. Zasady przyznawania i sposób noszenia wyposażenia specjalnego określa Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 59. Minister Spraw Wewnętrznych określa przypadki, w których funkcjonariusz otrzymuje wyżywienie, oraz normy wyżywienia. Przypadki otrzymywania i wysokość równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie ustala Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 60. 1. Funkcjonariuszowi i członkom jego rodziny przysługuje prawo przejazdu na koszt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych państwowymi środkami komunikacji raz w roku do jednej z obranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem, na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. W razie niewykorzystania przysługującego przejazdu, osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

3. Osobom, o których mowa w ust. 1, mogą być przyznawane także inne świadczenia socjalne i bytowe, których rodzaj i zakres ustala Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 61. Funkcjonariuszowi oraz jego małżonkowi przysługuje prawo do ulgi przy przejazdach państwowymi środkami komunikacji w zakresie i na warunkach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 62. 1. Funkcjonariuszowi i członkom jego rodziny przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych na zasadach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Funkcjonariusz i członkowie jego rodziny mogą również korzystać z bezpłatnych świadczeń leczniczych zakładów społecznej służby zdrowia w zakresie i na warunkach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych lub świadczeń leczniczych innych zakładów służby zdrowia na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

3. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują również osobom uprawnionym do zaopatrzenia emerytalnego na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin.

Art. 63. 1. Funkcjonariuszowi, który nabył prawo do policyjnej renty z tytułu inwalidztwa nie pozostającego w związku ze służbą, oraz uprawnionym członkom jego rodziny, a także osobom uprawnionym do renty rodzinnej po funkcjonariuszu, którego śmierć nie pozostaje w związku ze służbą, przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych zakładów społecznych służby zdrowia.

2. Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który nie nabył uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin, a także członkom jego rodziny przysługuje prawo do świadczeń leczniczych zakładów społecznych służby zdrowia w zakresie i na warunkach przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany.

Art. 64. Za członków rodziny funkcjonariusza uprawnionych do świadczeń przewidzianych w art. 60, 62 i 63 uważa się małżonka i dzieci, na które przysługuje dodatek rodzinny.

Art. 65. Okres służby funkcjonariusza traktuje się jako pracę w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 66. Funkcjonariuszowi-kobiecie przysługują szczególne uprawnienia przewidziane dla pracownic według przepisów prawa pracy, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 67. 1. Funkcjonariuszowi, który podjął pracę w ciągu roku od dnia zwolnienia ze służby, a jeżeli pełnił służbę przygotowawczą — w ciągu 3 miesięcy od tego dnia, okres służby wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z prawa pracy.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli przepisy prawa pracy przewidują, że upływ okresów, o których mowa w ust. 1, nie stanowi przeszkody do korzystania przez pracownika z określonych świadczeń.

3. Jeżeli funkcjonariusz nie może podjąć zatrudnienia w czasie określonym w ust. 1 ze względu na chorobę powodującą niezdolność do pracy lub inwalidztwo, zachowuje uprawnienia określone w ust. 1 w razie podjęcia zatrudnienia w ciągu 3 miesięcy od dnia ustania niezdolności do pracy lub inwalidztwa.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do funkcjonariuszy zwolnionych ze służby w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu lub ukarania karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

Art. 68. Minister Spraw Wewnętrznych w granicach ustalonych ustawą określa szczegółowo sposób pełnienia i przebieg służby oraz prawa i obowiązki funkcjonariuszy.

Art. 69. 1. Funkcjonariuszom przysługuje prawo do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 30 dni kalendarzowych.

2. Funkcjonariusz uzyskuje prawo do pierwszego urlopu po roku służby.

Art. 70. 1. Z ważnych względów służbowych funkcjonariusza można odwołać z urlopu wypoczynkowego, a także wstrzymać mu udzielenie urlopu w całości lub w części. Termin urlopu może być także przesunięty na wniosek funkcjonariusza umotywowany ważnymi względami.

2. Funkcjonariuszowi odwołanemu z urlopu przysługuje zwrot kosztów przejazdu spowodowanych odwołaniem według norm ustalonych w przepisach o należnościach służbowych w przypadkach przeniesienia lub delegowania, jak również innych kosztów, które określa Minister Spraw Wewnętrznych.

3. Odwołanie funkcjonariusza z urlopu ze względów służbowych wymaga zgody przełożonego.

4. Funkcjonariuszowi, który nie wykorzystał urlopu w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych 3 miesięcy następnego roku.

Art. 71. Minister Spraw Wewnętrznych może wprowadzić płatne urlopy dodatkowe w wymiarze do 15 dni kalendarzowych rocznie dla funkcjonariuszy, którzy pełnią służbę w warunkach szczególnie uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia albo osiągnęli określony wiek lub staż służby, albo gdy jest to uzasadnione szczególnymi właściwościami służby.

Art. 72. Funkcjonariuszowi można udzielić płatnego urlopu zdrowotnego lub okolicznościowego, a także urlopu bezpłatnego z ważnych przyczyn.

Art. 73. Minister Spraw Wewnętrznych określa szczegółowe zasady udzielania funkcjonariuszom urlopów, tryb postępowania w tych sprawach, a także wymiar urlopów, o których mowa w art. 71 i 72.

Art. 74. Funkcjonariuszowi, który wzorowo wykonuje obowiązki, przejawia inicjatywę w służbie i doskonali kwalifikacje zawodowe, mogą być udzielane wyróżnienia:

- 1) pochwała,
- 2) pochwała w rozkazie,
- 3) nagroda pieniężna lub rzeczowa,
- 4) krótkoterminowy urlop,
- 5) przyznanie odznaki resortowej,
- 6) przedstawienie do odznaczenia państwowego,
- 7) przedterminowe mianowanie na wyższy stopień,
- 8) mianowanie na wyższe stanowisko służbowe.

Rozdział 7

Mieszkania funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa

Art. 75. 1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych.

2. Funkcjonariusz w służbie przygotowawczej może otrzymać tymczasową kwaterę.

Art. 76. Członkami rodziny funkcjonariusza, których uwzględnia się przy przydziale lokalu mieszkalnego, są pozostający z funkcjonariuszem we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) małżonek,
- 2) dzieci (własne, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) pozostające na jego utrzymaniu, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat życia,
- 3) rodzice funkcjonariusza i jego małżonka będący na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek albo inwalidztwo, albo inne okoliczności są niezdolni do wykonywania zatrudnienia; za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

Art. 77. Na lokale mieszkalne dla funkcjonariuszy przeznaczają się lokale będące w dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych lub podległych mu organów, uzyskane w wyniku ich działalności inwestycyjnej albo od terenowych organów administracji państwowej lub zakładów pracy, a także zwolnione przez osoby, które uzyskały decyzje o przydziale z jednostek podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 78. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych.

2. Szczegółowe zasady wypłacania równoważnika, o którym mowa w ust. 1, oraz jego wysokość określa Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 79. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny, jeżeli on sam lub członek jego rodziny nie posiadają lokalu mieszkalnego w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej.

2. Wysokość oraz szczegółowe zasady przyznawania i wypłaty równoważnika pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, określa Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 80. Funkcjonariuszowi, który zajmuje lokal mieszkalny w miejscowości pobliskiej miejsca pełnienia służby, przysługuje zwrot kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby w wysokości ceny biletów za przejazd koleją lub autobusami.

Art. 81. 1. Funkcjonariuszowi, który nie otrzymał lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa z funduszu mieszkaniowego na uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej albo domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość.

2. Minister Spraw Wewnętrznych określa zasady przyznawania i wysokość pomocy finansowej, o której mowa w ust. 1.

Art. 82. Lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej nie przydziela się funkcjonariuszowi:

- 1) w razie skorzystania z pomocy finansowej z funduszu mieszkaniowego,
- 2) posiadającemu w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej lokal mieszkalny odpowiadający co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej albo dom jednorodzinny lub dom mieszkalno-pensjonatowy,
- 3) którego małżonek posiada lokal mieszkalny lub dom określony w pkt 2,
- 4) w razie zbycia przez niego lub jego małżonka własnościowego prawa do spółdzielczego lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość albo dom, o którym mowa w pkt 2, z wyjątkiem przypadków określonych na podstawie art. 83 ust. 3.

Art. 83. 1. Funkcjonariuszowi przeniesionemu do służby w innej miejscowości, który w poprzednim miejscu pełnienia służby posiada lokal mieszkalny, dom jednorodzinny lub dom mieszkalno-pensjonatowy, może być przydzielony lokal mieszkalny na podstawie decyzji administracyjnej w nowym miejscu pełnienia służby, jeżeli

- 1) zwolni zajmowany lokal mieszkalny lub dom,
- 2) zwróci pomoc finansową przyznaną:
  - a) na wkład mieszkaniowy lub wkład budowlany w wysokości zwaloryzowanej przez spółdzielnię,
  - b) na spłatę innych należności — w wysokości przyznanej.

2. Funkcjonariuszowi, który skorzystał z pomocy finansowej z funduszu mieszkaniowego, może być przydzielony lokal mieszkalny na podstawie decyzji administracyjnej, jeżeli zwolni zajmowany lokal mieszkalny lub dom, o którym mowa w ust. 1, oraz zwróci pomoc finansową na zasadach określonych w tym przepisie.

3. Tryb przydzielania lokalu mieszkalnego w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, szczegółowe zasady zwracania udzielonej pomocy finansowej oraz zasady zwalniania zajmowanych lokali mieszkalnych lub domów określonych w ust. 1 ustala Minister Spraw Wewnętrznych.

4. Funkcjonariuszowi przeniesionemu do służby w innej miejscowości, który w poprzednim miejscu pełnienia służby nie zwolnił zajmowanego lokalu mieszkalnego lub domu, o którym mowa w ust. 1, można przydzielić tymczasową kwaterę według przysługujących mu norm, bez uwzględnienia zamieszkałych z nim członków rodziny.

5. Funkcjonariusz delegowany do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości otrzymuje tymczasową kwaterę. Koszt zakwaterowania pokrywa się ze środków Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 84. 1. Minister Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa, określa szczegółowe zasady przydziału i opróżniania oraz normy zaludnienia lokali mieszkalnych, o których mowa w art. 77, a także szczegółowe zasady przydziału i opróżniania tymczasowych kwater.

2. Minister Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Ministrem Finansów, określa wysokość czynszu najmu lokali mieszkalnych będących w administracji organów podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, a także zasady zwrotu różnicy w opłatach czynszowych za inne lokale mieszkalne, za które funkcjonariusz jest obowiązany opłacać czynsz.

3. Dodatkowe normy zaludnienia, określone na podstawie ust. 1, związane z zajmowanym stanowiskiem służbowym lub posiadanym stopniem, stosuje się również przy przydziałach funkcjonariuszom innych lokali mieszkalnych niż wymienione w art. 77.

Art. 85. Funkcjonariusz zwolniony ze służby, który nie posiada prawa do lokalu mieszkalnego na warunkach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin, zachowuje prawo do przydzielonego lokalu mieszkalnego według norm powszechnie obowiązujących lub może być przeniesiony do zamiennego lokalu mieszkalnego.

Rozdział 8

Uposażenie i inne świadczenia pieniężne funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa

Art. 86. 1. Prawo do uposażenia powstaje z dniem mianowania funkcjonariusza na stanowisko służbowe.

2. Z tytułu służby funkcjonariusz otrzymuje jedno uposażenie i inne świadczenia pieniężne określone w ustawie, wolne od podatku od wynagrodzeń.

3. Uposażenie funkcjonariuszy wzrasta w stopniu nie mniejszym niż przeciętne wynagrodzenie pracowników w sferze produkcji materialnej.

4. Rada Ministrów ustala corocznie wysokość środków przeznaczonych na wzrost uposażeń funkcjonariuszy.

Art. 87. Uposażenie funkcjonariusza składa się z uposażenia zasadniczego i dodatków do uposażenia.

Art. 88. 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej określa uposażenie zasadnicze dla typowych stanowisk służbowych oraz wzrost uposażenia zasadniczego z tytułu wysługi lat.

2. Minister Spraw Wewnętrznych ustala pośrednio stawki uposażenia zasadniczego dla stanowisk nietypowych, w granicach stawek określonych dla stanowisk typowych.

Art. 89. Minister Spraw Wewnętrznych określa zasady i tryb zaliczania okresów służby i pracy do wysługi lat, uwzględnianej przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego.

Art. 90. 1. Funkcjonariusz przeniesiony na stanowisko służbowe zaszeregowane do niższej grupy uposażenia zasadniczego zachowuje prawo do stawki uposażenia pobieranego na poprzednio zajmowanym stanowisku do czasu uzyskania wyższej stawki uposażenia według stanowiska służbowego.

2. Minister Spraw Wewnętrznych, w przypadkach szczególnie uzasadnionych, może zezwolić na zachowanie przez funkcjonariusza przeniesionego na stanowisko służbowe zaszeregowane do niższej grupy uposażenia zasadniczego prawa do zaszeregowania należnego na poprzednio zajmowanym stanowisku, z jednoczesnym zachowaniem stopnia związanego z tym stanowiskiem.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do funkcjonariuszy przeniesionych na niższe stanowisko służbowe na podstawie art. 26 ust. 1 lub ust. 2 pkt 2 i 3 oraz funkcjonariuszy przeniesionych na własną prośbę.

Art. 91. 1. Funkcjonariusze otrzymują następujące dodatki do uposażenia:

- 1) dodatek za stopień,
- 2) dodatek służbowy,
- 3) dodatki uzasadnione szczególnymi właściwościami, kwalifikacjami, warunkami albo miejscem pełnienia służby,
- 4) dodatek rodzinny.

2. Dodatkami do uposażenia o charakterze stałym są dodatki ustalone w stawkach miesięcznych.

3. Szczegółowe zasady otrzymywania dodatków do uposażenia, o których mowa w ust. 1, oraz ich wysokość określa Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 92. Uposażenie zasadnicze i dodatki do uposażenia o charakterze stałym są płatne miesięcznie z góry. Minister Spraw Wewnętrznych może określić, które dodatki o charakterze stałym są płatne z dołu.

Art. 93. 1. Zmiana uposażenia następuje z dniem zaistnienia okoliczności uzasadniających tę zmianę.

2. Jeżeli prawo do uposażenia powstało lub zmiana uposażenia nastąpiła w ciągu miesiąca, uposażenie na czas do końca miesiąca oblicza się w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia za każdy dzień, gdy przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

3. Prawo do uposażenia wygasa z ostatnim dniem miesiąca, w którym nastąpiło zwolnienie funkcjonariusza ze służby lub zaistniały inne okoliczności uzasadniające wygaśnięcie tego prawa.

Art. 94. 1. Roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

2. Organ właściwy do rozpatrywania roszczeń może nie uwzględnić przedawnienia, jeżeli opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami.

3. Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa:

- 1) każda czynność przed kierownikiem jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych, właściwym do rozpatrywania roszczeń, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia,
- 2) uznanie roszczenia.

Art. 95. 1. Funkcjonariuszowi przysługują następujące świadczenia pieniężne:

- 1) zasiłek na zagospodarowanie,
- 2) nagrody oraz zapomogi,

- 3) nagrody jubileuszowe,
- 4) dodatkowe wynagrodzenie za wykonywanie powierzonych zadań wykraczających poza obowiązki służbowe,
- 5) należności za podróże służbowe i przeniesienia,
- 6) świadczenia związane ze zwolnieniem ze służby.

2. W razie śmierci funkcjonariusza lub członka jego rodziny, przysługują:

- 1) zasiłek pogrzebowy,
- 2) odprawa pośmiertna.

Art. 96. Funkcjonariuszowi, w związku z mianowaniem na stałe, przysługuje zasiłek na zagospodarowanie w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi w dniu mianowania na stałe.

Art. 97. 1. Funkcjonariuszowi mogą być przyznane nagrody i zapomogi w wysokości i na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Wysokość funduszu na nagrody i zapomogi dla funkcjonariuszy ustala Rada Ministrów.

Art. 98. Funkcjonariuszowi przysługują nagrody jubileuszowe za wieloletnią służbę na zasadach określonych przez Radę Ministrów.

Art. 99. 1. Za wykonywanie powierzonych zadań wykraczających poza obowiązki funkcjonariusz może otrzymać dodatkowe wynagrodzenie na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Wynagrodzenie za dokonane przez funkcjonariuszy wynalazki, udoskonalenia techniczne i usprawnienia normują odrębne przepisy.

Art. 100. W razie przeniesienia do pełnienia służby do innej miejscowości albo delegowania do czasowego pełnienia służby, funkcjonariuszowi przysługują należności za podróże służbowe i przeniesienia w wysokości i na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 101. 1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby na podstawie art. 26 ust. 4 i art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2 pkt 1 i 3—5 oraz ust. 3 otrzymuje:

- 1) odprawę,
- 2) ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy nie wykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe,
- 3) zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za nie wykorzystany w danym roku przejazd, ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,
- 4) zwrot kosztów przejazdu do obranego miejsca zamieszkania dla siebie, małżonka oraz dzieci pozostających na jego utrzymaniu oraz zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego według zasad obowiązujących przy przeniesieniach służbowych.

2. Funkcjonariusz zwolniony na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 3 otrzymuje 50% odprawy oraz ekwiwalent pieniężny za urlopy wypoczynkowe nie wykorzystane w latach poprzedzających rok zwolnienia ze służby.

3. Minister Spraw Wewnętrznych lub upoważniony przez niego przełożony może w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie przyznać, z uwagi na uzasadnione potrzeby rodziny funkcjonariusza, odprawę w wysokości nie przekraczającej 50% w razie zwolnienia go ze służby na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 pkt 2.

Art. 102. 1. Wysokość odprawy dla funkcjonariusza w służbie stałej równa się wysokości trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym za każdy dalszy pełny rok wysługi ponad 5 lat nieprzerwanej służby, aż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym. Okres służby przekraczający 6 miesięcy liczy się jako pełny rok.

2. Przy ustalaniu wysokości odprawy uwzględnia się również okresy nieprzerwanej zawodowej służby wojskowej, jeżeli bezpośrednio po zwolnieniu z tej służby żołnierz został przyjęty do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i nie otrzymał odprawy z tytułu poprzednio pełnionej służby.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w przypadku podjęcia służby w Urzędzie Ochrony Państwa po zwolnieniu ze służby w innych służbach, w których przysługują świadczenia tego rodzaju.

4. Wysokość odprawy dla funkcjonariusza w służbie przygotowawczej równa się wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

Art. 103. 1. W razie śmierci funkcjonariusza, pozostałej po nim rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna w takiej wysokości, w jakiej przysługiwałaby temu funkcjonariuszowi odprawa, gdyby był zwolniony ze służby, oraz świadczenia określone w art. 101 ust. 1 pkt 2—4.

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, przysługują małżonkowi funkcjonariusza, który pozostawał z nim we wspólności małżeńskiej, a w dalszej kolejności dzieciom oraz rodzicom, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się także do zaginionych funkcjonariuszy. Zaginięcie funkcjonariusza oraz związek tego zaginięcia ze służbą stwierdza Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 104. 1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej, zwolnionemu ze służby na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 pkt 4, wypłaca się co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze służby świadczenie pieniężne w wysokości odpowiadającej uposażeniu zasadniczemu wraz z dodatkami o charakterze stałym, pobieranymi na ostatnio zajmowanym

stanowisku służbowym, z wyjątkiem dodatku rodzinnego; dodatek ten wypłaca się na zasadach określonych dla funkcjonariuszy.

2. Funkcjonariuszowi uprawnionemu do świadczenia określonego w ust. 1, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego, przysługuje prawo wyboru jednego z tych świadczeń.

Art. 105. Odprawa, o której mowa w art. 101, oraz świadczenia określone w art. 104 nie przysługują funkcjonariuszowi, który bezpośrednio po zwolnieniu ze służby został przyjęty do zawodowej służby wojskowej lub do innej służby, w której przysługuje prawo do takich świadczeń.

Art. 106. 1. W razie śmierci funkcjonariusza, niezależnie od odprawy pośmiertnej, o której mowa w art. 103, przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- 1) trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli koszty pogrzebu ponosi małżonek, dzieci, wnuki, rodzeństwo lub rodzice,
- 2) kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej w pkt 1, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

2. Jeżeli śmierć funkcjonariusza nastąpiła na skutek wypadku pozostającego w związku ze służbą, koszty pogrzebu pokrywa się ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Minister Spraw Wewnętrznych może wyrazić zgodę na pokrycie kosztów pogrzebu funkcjonariusza zmarłego wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą.

3. W razie pokrycia kosztów pogrzebu funkcjonariusza ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, osobom wymienionym w ust. 1 pkt 1 przysługuje połowa zasiłku pogrzebowego.

Art. 107. 1. W razie śmierci członka rodziny, funkcjonariuszowi przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- 1) dwumiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym — jeżeli koszty pogrzebu ponosi funkcjonariusz,
- 2) kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej w pkt 1 — jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

2. Minister Spraw Wewnętrznych ustala warunki pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariusza ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz określa członków rodziny, na których przysługuje zasiłek pogrzebowy.

3. W razie zbiegu uprawnień do zasiłku pogrzebowego określonego w ust. 1 z uprawnieniami do zasiłku pogrzebowego na podstawie przepisów odrębnych, funkcjonariuszowi przysługuje wyższy zasiłek, a jeżeli pobrał zasiłek niższy — odpowiednie wyrównanie.

Art. 108. 1. W razie choroby, urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych oraz w okresie pozostawania bez przydziału służbowego, funkcjonariusz otrzymuje uposażenie zasad-

nicze, dodatki do uposażenia o charakterze stałym i inne należności pieniężne należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym — z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian mających wpływ na prawo do uposażenia i innych należności pieniężnych lub na ich wysokość.

2. Minister Spraw Wewnętrznych może ograniczyć w całości lub w części wypłatę niektórych dodatków do uposażenia w okresie choroby, urlopu okolicznościowego albo pozostawania funkcjonariusza bez przydziału służbowego.

Art. 109. 1. Funkcjonariusz skierowany do szkoły lub na przeszkolenie albo na studia w kraju otrzymuje uposażenie oraz inne należności pieniężne w wysokości i na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Minister Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Finansów, określa wysokość oraz warunki wypłaty uposażenia i innych należności pieniężnych funkcjonariuszy skierowanych do akademii lub innych szkół (kursów) za granicą.

Art. 110. 1. W razie pobierania przez funkcjonariusza wynagrodzenia przewidzianego w przepisach o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, funkcjonariuszowi oraz członkom jego rodziny przysługują świadczenia i należności pieniężne z tytułu służby, określone w niniejszej ustawie, z wyjątkiem należności, o których mowa w art. 59.

2. Świadczenia i należności pieniężne określone w ust. 1 wypłaca się w wysokości ustalonej, z uwzględnieniem wynagrodzenia należnego funkcjonariuszowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym lub według stawki obowiązującej w dniu zwolnienia ze służby albo w dniu jego śmierci.

Art. 111. 1. Funkcjonariuszowi zawieszonemu w czynnościach służbowych zawieszają się od najbliższego terminu płatności 50% ostatnio należnego uposażenia, z wyjątkiem dodatku rodzinnego.

2. W razie uchylecia zawieszenia w czynnościach służbowych, funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz obligatoryjne podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, chyba że został zwolniony ze służby z powodu skazania prawomocnym wyrokiem sądu albo ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

Art. 112. 1. Funkcjonariuszowi tymczasowo aresztowanemu zawieszają się od najbliższego terminu płatności 50% ostatnio należnego uposażenia, z wyjątkiem dodatku rodzinnego.

2. W razie umorzenia postępowania karnego lub uniewinnienia prawomocnym wyrokiem sądu, funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz obligatoryjne podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, choćby umorzenie lub uniewinnienie nastąpiło po zwolnieniu funkcjonariusza ze służby, z zastrzeżeniem przepisu ust. 3.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się w przypadku, gdy postępowanie karne umorzono z powodu przedawnienia lub amnestii, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania karnego.

Art. 113. 1. Funkcjonariuszowi, który samowolnie opuścił miejsce pełnienia służby albo pozostaje poza nim lub nie podejmuje służby, zawiesza się uposażenie od najbliższego terminu płatności. Jeżeli funkcjonariusz pobrał już za czas nie usprawiedliwionej nieobecności uposażenie, potrąca mu się odpowiednią część uposażenia przy najbliższej wypłacie.

2. W razie uznania nieobecności za usprawiedliwioną, wypłaca się funkcjonariuszowi zawieszony uposażenie; w przypadku nieobecności nie usprawiedliwionej funkcjonariusz traci za każdy dzień nieobecności 1/30 część uposażenia miesięcznego.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w razie zawinionej niemożności pełnienia przez funkcjonariusza obowiązków służbowych.

4. Funkcjonariuszowi, który rozpoczyna urlop bezpłatny w ciągu miesiąca kalendarzowego, przysługuje uposażenie w wysokości 1/30 uposażenia miesięcznego za każdy dzień poprzedzający dzień rozpoczęcia urlopu bezpłatnego. Jeżeli funkcjonariusz pobrał już uposażenie za czas urlopu bezpłatnego, potrąca mu się odpowiednią część uposażenia przy najbliższej wypłacie.

Art. 114. 1. Z uposażenia funkcjonariuszy mogą być dokonywane potrącenia na podstawie sądowych i administracyjnych tytułów wykonawczych oraz na podstawie przepisów szczególnych — na zasadach określonych w przepisach o egzekucji sądowej lub postępowaniu egzekucyjnym w administracji albo w innych przepisach szczególnych, jeżeli dalsze przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

2. Przez uposażenie, o którym mowa w ust. 1, rozumie się uposażenie zasadnicze, dodatki do uposażenia, odprawę wymienioną w art. 101 oraz świadczenia określone w art. 99 i 104. Potrąceń nie dokonuje się z dodatku rodzinnego.

3. Dodatek rodzinny należny na osoby alimentowane wypłaca się tym osobom; dodatek ten nie wchodzi w skład uposażenia ustalonego w celach określenia wysokości alimentów.

4. Minister Spraw Wewnętrznych określa jednostki organizacyjne właściwe do dokonywania potrąceń z uposażenia oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 115. Przepisu art. 114 ust. 1—3 nie stosuje się do zaliczek pobieranych do rozliczenia, a w szczególności na koszty podróży służbowej, delegacji i przeniesienia. Należności te potrąca się z uposażenia w pełnej wysokości, niezależnie od potrąceń z innych tytułów.

Art. 116. Ilekroć w ustawie mówi się o przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin, należy przez to rozumieć przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (Dz.U. z 1983 r. Nr 46, poz. 210, z 1985 r. Nr 20, poz. 85 i Nr 38, poz. 181 oraz z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i 192) oraz przepisy wydane na podstawie tej ustawy.

Rozdział 9

Odpowiedzialność dyscyplinarna i karna funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa

Art. 117. Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za popełnione przestępstwa i wykroczenia — niezależnie od odpowiedzialności karnej.

Art. 118. 1. Funkcjonariusz podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie dyscypliny służbowej oraz w innych przypadkach określonych w ustawie.

2. Jeśli postępowanie dyscyplinarne zostało wszczęte na wniosek sądu lub prokuratora, organ wnioskujący ma być poinformowany o wyniku tego postępowania.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio, gdy sąd nakazał wymierzenie kary dyscyplinarnej funkcjonariuszowi, nie określając jednak jej rodzaju.

Art. 119. 1. Funkcjonariuszowi mogą być wymierzane kary dyscyplinarne:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) surowa nagana,
- 4) nagana z ostrzeżeniem,
- 5) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku,
- 6) wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe,
- 7) obniżenie stopnia,
- 8) pozbawienie stopnia oficerskiego,
- 9) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby,
- 10) wydalenie ze służby.

2. Niezależnie od kar wymienionych w ust. 1 można ponadto wymierzyć karę zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych i innych pojazdów na okres od 6 miesięcy do 3 lat. Karę tę wymierza się tylko za czyn polegający na naruszeniu przepisów o ruchu drogowym, podlegający orzecznictwu kolegium do spraw wykroczeń, za który odrębna ustawa przewiduje orzeczenie takiej kary.

3. W uzasadnionych przypadkach można łączyć karę wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe oraz karę wydalenia ze służby z karą obniżenia stopnia, a w sprawach o wykroczenia w ruchu drogowym — z zakazem prowadzenia pojazdów mechanicznych i innych pojazdów.

Art. 120. 1. Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego po upływie 90 dni od dnia otrzymania przez przełożonego, o którym mowa w art. 124, wiadomości o popełnieniu przewinienia lub naruszeniu dyscypliny służbowej.

2. Nie można wymierzyć funkcjonariuszowi kary dyscyplinarnej po upływie 1 roku od dnia popełnienia czynu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 121. 1. Za wykroczenia podlegające rozpoznaniu w trybie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną, jeżeli dalsze przepisy nie stanowią inaczej.

2. Organy powołane do orzekania w sprawach o wykroczenia, a także inne zainteresowane organy lub instytucje kierują wnioski o ukaranie funkcjonariusza do Szefa Urzędu Ochrony Państwa.

3. Za wykroczenia, za które stosownie do przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia lub innych przepisów szczególnych właściwe organy określone w tych przepisach mogą nakładać grzywny w drodze mandatu karnego, funkcjonariusze podlegają odpowiedzialności w trybie postępowania mandatowego. Kary grzywny w drodze mandatu karnego wymierzają funkcjonariuszom te organy.

4. W razie odmowy lub nieuiszczenia w terminie grzywny wymierzonej w drodze mandatu karnego, organ upoważniony do jej nałożenia kieruje wnioskiem o ukaranie funkcjonariusza do Szefa Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 122. W przypadkach określonych w art. 121 ukaranie dyscyplinarne nie może nastąpić po upływie terminu przedawnienia określonego dla danego wykroczenia w Kodeksie wykroczeń.

Art. 123. 1. Za czynny, za które w myśl odrębnych przepisów właściwe organy są uprawnione do nakładania kar porządkowych, funkcjonariusze ponoszą wyłącznie odpowiedzialność dyscyplinarną.

2. Odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegają również funkcjonariusze w przypadkach, gdy właściwe organy są uprawnione do stosowania grzywny w celu przymuszenia.

3. O pociągnięcie funkcjonariusza do odpowiedzialności dyscyplinarnej występują organy, o których mowa w ust. 1 i 2, do Szefa Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 124. 1. Właściwy do udzielania wyróżnień oraz wymierzania kar dyscyplinarnych jest Szef Urzędu Ochrony Państwa.

2. Szczegółowe zasady i tryb udzielania wyróżnień, przeprowadzania postępowań dyscyplinarnych, wymierzania w nich kar i ich wykonywania, odwoływania się od wymierzonych kar, a także właściwość przełożonych w tych sprawach określa Minister Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia.

Art. 125. 1. Funkcjonariusz, który przy wykonywaniu czynności służbowych przekroczył uprawnienia lub nie dopełnił obowiązku, naruszając w ten sposób dobra osobiste obywatela, podlega karze pozbawienia wolności do lat 5.

2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 naruszając zakaz, o którym mowa w art. 12 ust. 1, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 5.

Art. 126. Funkcjonariusz, który w celu uzyskania wyjaśnień, zeznania lub oświadczenia używa przemoc, groźby bezprawnej lub znęca się moralnie, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 5.

Art. 127. 1. Nie popełnia przestępstwa funkcjonariusz, który dopuszcza się czynu zabronionego, będącego wykonaniem rozkazu lub polecenia, chyba że wiedział albo co najmniej godził się na to, iż wykonując rozkaz popełnia przestępstwo.

2. W wypadku określonym w ust. 1 ten, kto wydał rozkaz lub polecenie, odpowiada za sprawstwo.

Art. 128. Przełożony lub uprawniony funkcjonariusz starszy stopniem, który wydaje funkcjonariuszowi rozkaz lub polecenie dokonania czynu stanowiącego przestępstwo, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 5.

Rozdział 10

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 129. 1. Z chwilą utworzenia Urzędu Ochrony Państwa Służba Bezpieczeństwa zostaje rozwiązana.

2. Dokumenty, mienie oraz etaty pozostające dotychczas w dyspozycji Służby Bezpieczeństwa Minister Spraw Wewnętrznych przekaże nowo utworzonym organom centralnym, zgodnie z ich kompetencjami.

Art. 130. Minister Spraw Wewnętrznych zorganizuje Urząd Ochrony Państwa w ciągu 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 131. 1. Z chwilą zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa zostają z mocy prawa zwolnieni ze służby.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, którzy do dnia 31 lipca 1989 r. byli funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa.

Art. 132. 1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, ustali tryb i warunki przyjmowania kandydatów do służby w Urzędzie Ochrony Państwa.

2. Rada Ministrów, w terminie 10 dni do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, ustali tryb i warunki przyjmowania byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa wymienionych w art. 131 do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i w innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 133. Dotychczasowi funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa, a także funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej, o których mowa w art. 131 ust. 2, którzy podejmą służbę albo zostaną zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, zachowują odpowiednio ciągłość służby lub zatrudnienia.

Art. 134. 1. Funkcjonariusze zwolnieni ze służby w Służbie Bezpieczeństwa, którzy nie podejmą służby lub pracy w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, zachowują uprawnienia przewidziane dla funkcjonariuszy zwolnionych ze służby na podstawie art. 29 ust. 2 pkt 5, chyba że nabyli uprawnienia do zwolnienia ze służby na korzystniejszych warunkach.

2. Funkcjonariusze, o których mowa w ust. 1, nabywają prawo do dodatku wyrównawczego, o którym mowa w ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 i Nr 10, poz. 59).

3. Wydatki z tytułu wypłaty zwolnionym funkcjonariuszom dodatków wyrównawczych są pokrywane ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Art. 135. Ilekroć w przepisach prawa jest mowa o „Służbie Bezpieczeństwa” i „funkcjonariuszach Służby Bezpieczeństwa”, należy przez to rozumieć „Urząd Ochrony Państwa” i „funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa”.

Art. 136. 1. Traci moc ustawa z dnia 31 lipca 1985 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 38, poz. 181 oraz z 1989 r. Nr 34, poz. 180 i Nr 35, poz. 192) w części dotyczącej Służby Bezpieczeństwa, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. W okresie przejściowym, do czasu zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, przepisy ustawy wymienionej w ust. 1 mają zastosowanie do byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, wymienionych w art. 131 niniejszej

ustawy, w zakresie stosunku służbowego i wynikających z niego praw i obowiązków, z wyjątkiem art. 57 ust. 1.

3. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy dotychczasowe, jeśli nie są sprzeczne z niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż 1 rok.

4. Przepisy art. 62 obowiązują do czasu odmiennego uregulowania zasad organizacji, funkcjonowania i finansowania służby zdrowia.

Art. 137. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *W. Jaruzelski*

181

USTAWA

z dnia 6 kwietnia 1990 r.

o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 1. 1. Minister Spraw Wewnętrznych jest naczelnym organem administracji państwowej realizującym politykę państwa w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także ochrony przed bezprawnymi zamachami na życie i zdrowie ludzkie oraz dorobek kulturalny i materialny społeczeństwa i poszczególnych obywateli, jak również w dziedzinie ochrony granicy państwa i kontroli ruchu granicznego, ochrony przeciwpożarowej oraz administracji spraw wewnętrznych.

2. Minister Spraw Wewnętrznych w granicach swoich kompetencji współdziała z innymi organami państwowymi i samorządowymi w zakresie ochrony praw i wolności obywatelskich.

3. Minister Spraw Wewnętrznych wykonuje swoje uprawnienia naczelnego organu administracji państwowej w stosunku do właściwych terenowych organów administracji państwowej w zakresie spraw społeczno-administracyjnych, określonych w odrębnych ustawach.

Art. 2. 1. Do zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych należą:

- 1) nadzór nad działalnością Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Pożarnej i Straży Granicznej w zakresie ustalonym odrębnymi ustawami,
- 2) sprawy społeczno-administracyjne, określone odrębnymi ustawami,
- 3) czynności organizacyjno-mobilizacyjne i obronne resortu spraw wewnętrznych oraz inne zadania z zakresu obronności, wynikające z przepisów o powszechnym obowiązku obrony,
- 4) koordynacja działań porządkowo-ochronnych oraz czynności ratowniczych w razie klęsk żywiołowych i innych podobnych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu,

5) wspieranie działalności naukowej i społecznej, podejmowanej na rzecz przeciwdziałania przestępczości i zjawiskom kryminogennym,

6) określanie i doskonalenie metod działań rozpoznawczych, zapobiegawczych i wykrywczych w celu zwalczania przestępstw i wykroczeń, w granicach określonych przepisami prawa,

7) ogólna koordynacja działań w zakresie ochrony tajemnicy państwowej i służbowej.

2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowy zakres działania Ministra Spraw Wewnętrznych.

3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, nadaje statut organizacyjny Ministerstwu Spraw Wewnętrznych oraz ustala wykaz jednostek organizacyjnych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i wykaz przedsiębiorstw, dla których Minister Spraw Wewnętrznych jest organem założycielskim.

4. Zadania i organizację Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Pożarnej i Straży Granicznej regulują odrębne ustawy.

Art. 3. 1. Minister Spraw Wewnętrznych wykonuje zadania przy pomocy podległego mu urzędu, zwanego ministerstwem.

2. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych zatrudnia się pracowników na zasadach określonych w przepisach o pracownikach urzędów państwowych.

3. Rada Ministrów może także określić stanowiska w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, na których mogą być zatrudniani oddelegowani funkcjonariusze Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Pożarnej lub Straży Granicznej.